

RAQAMLI IQTISODIYOT-KORXONALAR IQTISODIY FAOLLIGINI OSHIRISH

Mirzaliyev Muxtorjon Murod o'g'li

Menejment va zamonaviy texnologiyalar universiteti "Raqamli iqtisodiyot"
yo'nalishi magistranti

E-mail: muxtor1119090@gmail.com

ANNOTATSIYA

Zamonaviy globallashuv davrida raqamli iqtisodiyot va texnologiyalar, kiberfizik va raqamli ishlab chiqarishga asoslangan Industry 4.0 tizimi rivojlanib bormoqda.. Iqtisodiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, 2022 yilda jahon bozorida Industry 4.0 tizimi 78,7 milliard dollarni tashkil etib, bu o'tgan yilga nisbatan 18 foizga o'sgan. Sifat jihatdan mahsulot ishlab chiqarish samraadorigining oshishiga olib kelayotganligi ta'kidlanadi.

Kalit so'z: Iqtisodiy tahlillar, global pandemiya va raqamli iqtisodiyotning, Sun'iy aql sohasi, ilmiy tadqiqot markazlari.

ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА – ПОВЫШЕНИЕ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ АКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Мирзалиев Мухторжон Мурад угли

Магистрант Университета управления и современных технологий по
специальности «Цифровая экономика»

E-mail: muxtor1119090@gmail.com

АННОТАЦИЯ

В эпоху современной глобализации развивается система Индустрия 4.0, основанная на цифровой экономике и технологиях, киберфизическом и цифровом производстве. Экономический анализ показывает, что в 2022 году объем системы Индустрия 4.0 на мировом рынке составит 78,7 млрд долларов, что по сравнению с прошлым годом составляет 18. увеличилось на процент. Отмечается, что это приводит к повышению эффективности производства продукции по качеству.

Ключевые слова: экономический анализ, глобальная пандемия и цифровая экономика, сфера искусственного интеллекта, научно-исследовательские центры.

DIGITAL ECONOMY - INCREASING THE ECONOMIC ACTIVITY OF ENTERPRISES

Mirzaliyev Muxtorjon Murad ugli

Graduate student of “Digital Economy” department of the University of Management
and Future Technologies

E-mail: muxtor1119090@gmail.com

ABSTRACT

In the era of modern globalization, the Industry 4.0 system based on digital economy and technologies, cyber-physical and digital production is developing. Economic analysis shows that in 2022, the Industry 4.0 system in the world market amounted to 78.7 billion dollars, which is an increase of 18% compared to the previous year it is noted that it leads to an increase in the efficiency of product production in terms of quality.

Keywords: Economic analysis, global pandemic and digital economy, field of artificial intelligence, scientific research centers.

KIRISH

Bizga ma'lumki, dunyo iqtisodiyotida sanoat industriyasining rivojlanishi bir qancha bosqichlardan iborat bo'lib kelgan. Zamonaviy globallashtirish davrida raqamli iqtisodiyot va texnologiyalar, kiberfizik va raqamli ishlab chiqarishga asoslangan Industry 4.0 tizimi rivojlanib bormoqda. Bu tizim ishlab chiqarish qiymati zanjirini yaratishni o'zida mujassamlashtiruvchi raqamlardan iborat bo'lgan tizimdir.[1] Ma'lumotlarda keltirilishicha. Iqtisodiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, 2022 yilda jahon bozorida Industry 4.0 tizimi 78,7 milliard dollarni tashkil etib, bu o'tgan yilga nisbatan 18 foizga o'sgan. Iqtisodiyotning shiddat bilan o'sib borishi, 2021-2022 yillarda kuzatilgan global pandemiya va raqamli iqtisodiyotning iqtisodiyot tarmoqlariga kirib borishi hamda axborotlarga asoslangan iqtisodiyotning hukmronlik qilishi korxonalar oldiga yangi innovatsiyalarni joriy etishni taqozo qilmoqda. Jahon ilmiy tadqiqot markazlari tomonidan o'tkazilgan so'rovlarga ko'ra, etakchi kompaniyalar bugungi kunda raqamlashtirish korxonasi iqtisodiy faolligini oshirishga katta imkoniyatlar eshigi ochayotganligi, shuning bilan birga korxonaning raqamlashtirilishiga va iqtisodiy xarajatlarning qisqarishiga hamda sifat jihatdan mahsulot ishlab chiqarish samaradorligining oshishiga olib kelayotganligi ta'kidlanadi.[2]

ASOSIY QISM

Mavjud korxonalarining ishlab chiqarish jarayonida innovatsion muhit sharoitini yaratish, axborot texnologiyalarga asoslanib kompleks robotlashtirish korxonada faoliyat yuritayotgan ishchi kuchiga ham bevosita bog‘liq bo‘ladi. Sun‘iy aql sohasiga kiritilayotgan investitsiyalar va amalga oshirilayotgan tadqiqotlar Industry 4.0‘ning to‘liq amalga oshirishini tobora reallikka yaqinlashtirmoqda. Sun‘iy aqlning o‘zi esa Industry 3.0‘ning yakuni va Industry 4.0‘ning asosi sifatida baholanmoqda. Ishlab chiqarish jarayonini raqallashtirish ishlab chiqarish unumdorligini sifat jihatdan yaxshilanishiga, sarf xarajatlarning qisqarishiga va korxonalar raqobatbardoshligini ta‘minlashga xizmat qiladigan muhim omil sirasiga kirib bormoqda.[5]

Ishlab chiqarish sarf xarajatlarning kamayishi qator jarayonlarning sinxronlashtirish imkonini beradi, masalan kalendar yilida ishlab chiqarishni rejalashtirish, korxonalar ichki ma‘lumotlarini bir tizimga keltirish, iste‘mol talabining o‘zgarishi haqidagi ma‘lumotlar bazasini shakllantirishga orlib keladi. Ishlab chiqarish jarayonida xarajatlarning bunday optimallashtirish iqtisodiy faolligini oshiradi va iqtisodiy o‘shirishni ta‘minlaydi. Shuningdek, korxonalar raqamli texnologiyalardan samarali foydalanib ishlab chiqarishni qo‘llab quvvatlanishi uning yangi biznes modelini ishlab chiqarish imkoniyatini beradi.[4] Albatta, maksimal foydaga erishish uchun ishlab chiqarishni tashkil etishdan tortib mahsulotni iste‘molchiga etkazish jarayoniga qadar davom etadigan zanjirsimon raqamli texnologiyali biznes jarayonida yaratilayotgan qiymatnazorat ostiga olish zarur bo‘ladi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanish darajasi axborotkommunikatsiya texnologiyalari (AKT)ning rivojlanish darajasi bilan bevosita bog‘liq bo‘lgan xolda, odatda turli ko‘rsatkichlar bilan baholanadi.

Ushbu ko‘rsatkichlar quyidagilardan iborat: raqamli iqtisodiyotning YaIMdagi ulushi, AKT sanoatiga kiritilgan investitsiyalar hajmi, Internet tezligi, uning mamlakat hududini qamrab olishi va aholi foydalanishi uchun qulayligi, elektron tijoratning rivojlanish darajasi.

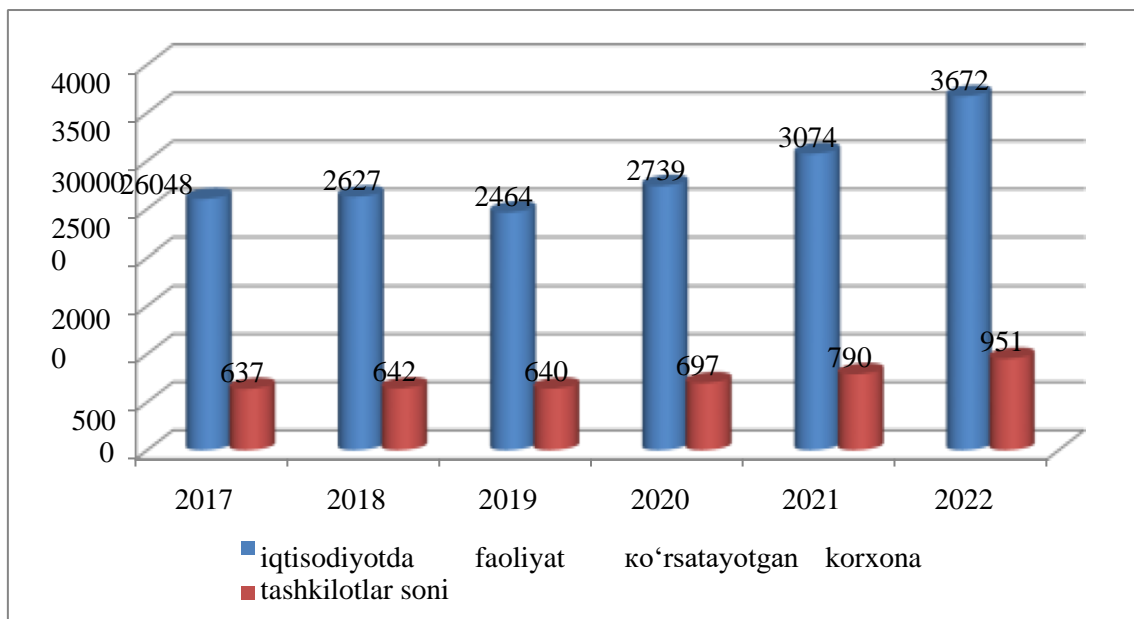
-Elektron hukumat tizimidagi davlat xizmatlari ulushi, AKT sohasidagi mutaxassislar bilan tashkilotlarning ta‘minlanishi va boshqalar.

Bundan tashqari, mamlakatda axborot texnologiyalarining rivojlanish darajasini baholaydigan xalqaro reytinglardagi ko‘rsatkichlar muhim ahamiyatga ega. 1-rasmda O‘zbekiston Respublikasida 2017 yildan 2022 yilgacha iqtisodiyotda faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar va axborot va aloqa sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar sonining o‘shirish tendensiyasi keltirilgan. Mazkur ma‘lumotlariga e‘tibor qaratadigan bo‘lsak, iqtisodiyotda faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar soni 2017 yilda 26048 tani tashkil etgan bo‘lsa, 2022 yilga kelib 36726 tani tashkil etgan. Albatta bunday o‘shirish tendensiyasi mamlakatimizda amalga

oshirilayotgan oqilona investitsiya siyosati hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-son Farmoni bilan tasdiqlangan 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi mamlakatning davlat va jamiyat rivojlanishi istiqbolini strategik rejalashtirish tizimiga sifat, jihatdan yangi yondashuvlarni boshlab berganligi bilan tavsiflanadi. Mamlakatimizda investitsiya muhiti yaxshilangani natijasida iqtisodiyot tarmoqlari va hududlarga to'g'ridan-to'g'ri sarmoyalar faol kirib kelmoqda.[6] Xususan, 2018 yilning besh oyida 776 ta yangi qo'shma va xorijiy korxonalar ro'yxatdan o'tkazildi. Bu o'tgan yilning mos davriga nisbatan 496 taga ko'pdir. Shuningdek, joriy yilda xorijiy investitsiyalar ishtirokida 377 ta hududiy va 148 ta tarmoq loyihalari bajarilishi belgilandi[7]. Shunday qilib, O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan milliy hamda xorijiy korxonalarining investitsiya faoliyati natijalari aks etgan hisobotlari xalqaro standartlar darajasida, haqqoniy va shaffofligi ta'minlangan holda shakllantirilmoqda. Bu mamlakatimizda biznes yuritish muhitini yaxshilash bilan birga, tadbirkorlar manfaatini ham oshirmoqda. Bular xo'jalik yurituvchi sub'ektlar tomonidan investitsiya faoliyatini samarali yuritish bo'yicha strategik rejalashtirish va tahlilini yuritish vazifalarini belgilab berdi.

XULOSA

Mazkur vazifalar korxonalar investitsiya faoliyati natijadorligini oshirish, ushbu faoliyatning tahlil mexanizmlarini takomillashtirish, uning xo'jalik yurituvchi sub'ektlar iqtisodiy barqarorligini ta'minlashdagi o'rnini kuchaytirish hamda investitsiya faoliyati tahlilining uslubiy asoslarini takomillashtirish zaruriyatini ko'rsatib beradi.

1-rasm. Iqtisodiy faoliyat ko'rsatayotgan, axborot va aloqa sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar o'sish tendensiyasi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. Kurpayanidi Konstantin Ivanovich Piyosov Asrorjon Axrorjon o‘g‘li “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 1, yanvar-fevral, 2021 yil 1/2021 (№ 00051) <http://iqtisodiyot.tsue.uz> Raqamli iqtisodiyotning bugungi holati: muammo va yechimlar
2. “Raqamli iqtisodiyot: taraqqiyot sari qisqa yo‘l” Sanobar Jumanova “Yangi O‘zbekiston” gazetasi 17-sentabr 2020
3. Askarov Nodir Ibragimovich “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 1, yanvar-fevral, 2021 yil 288 1/2021 (№ 00051) <http://iqtisodiyot.tsue.uz> Raqamli iqtisodiyotning ahamiyati va rivojlanish yo‘nalishlari
4. Морозов М.А., Морозова Н.С. Ключевые факторы конкурентоспособности в условиях цифровой экономики. В сборнике: Теория и практика развития предпринимательства: современные концепции, цифровые технологии и эффективная система. Материалы VII Международного научного конгресса. Под научной редакцией А.В. Шарковой, О.Н. Василевой, Б. Оторовой. 2018. С. 380-383.
5. Ковалчук Ю.А., Ищенко М.М. Высокотехнологичное производство как «новое окно возможностей» в посткризисной экономике // Корпоративное управление и инновационное развитие экономики Севера: Вестник Научноисследовательского центра корпоративного права, управления и венчурного инвестирования Сыктывкарского государственного университета, 2016. – №3. – С. 25–33
6. Абулов, М. О. (2020). О некоторые приложения теории булевых функций. Ин Модерн сточастис моделс анд проблемс оф астуариал матхематисс (пп. 73-74).
7. Абулов, М. О. (2019). КРАЕВАЯ ЗАДАЧА ДЛЯ УРАВНЕНИЯ СМЕШАННО-СОСТАВНОГО ТИПА. Актуальные проблемы математики и информатики: теория, методика, практика, 15.